

di inteligenco, da se bo zanimala za to važno vprašanje. Ustanovitev tega društva moramo najtopleje pozdravljati, posebej pa še, ker se je s tem delno razglazila ena točka iz naših resolucij, ki jih je sprejela letošnja pokrajinska skupščina v Krškem. Želimo le, da bi se čimprej ustanovilo enako društvo tudi v Mariboru, da s tem pokažemo pot okrajnim učiteljskim društvom na sedežih učiteljskih po vsej državi.

— Vpis v prvi letnik učiteljskega. U »Službenim Novinam« od 22. jula t. g. br. 165 objavljeni su upisi učenika-ca za iduću šk. god. u 1. razr. učiteljskih škola, i to: u mušku učitelj. školu u Jagodini 40 učenika, rok prijave 1. septembra; u žensku učitelj. školu u Kragujevcu 80 učenika, rok 6. septembra i mešov. učiteljsku školu u Skoplju, 30 učenika in 30 učenica, rok 10. i 11. septembra. — N. P.

—uč V ljubljansko drž. žensko učiteljsko sprejete gojenke. Ker ne more ravnateljstvo na vse strani pismeno obveštati, ustrežemo gotovo roditeljem po deželi, ako priobčimo imenik gojenki, ki so sprejete v 1. letnik. Sprejete so: Amon Viktorija, Bezeljak Vida, Brenk Marija, Bučar Nikolaja, Erker Berta, Gale Ana, Golob Frančiška, Iskra Marija, Janežič Vera, Jenko Mihaela, Jordan Danica, Kalan Vera, Kocjan Angela, Koderman Milena, Krušič Hilda, Levičar Marija, Matzele Marija, Merhar Marija, Merhar Srečka, Mlakar Nada, Muc Božana, Pavletič Irena, Pizzulin Ana, Pott Ana, Potokar Rafaela, Punčuh Julija, Rihar Rozalija, Rožman Frančiška, Seljak Leopoldina, Stenovec Marija, Svetina Fran., Šegula Iv., Šetinc Dan., Švigelj Marija, Tavčar Vlasta, Torelli Ana, Traven Ivana, Volavšek Deva, Uršič Marija in Zupančič Natalija. — Odklonjene učenke dobe svoje dokumente pri šolskem slugi.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Grehi in izdajstvo nad jugoslovenskim nacionalizmom. Medtem ko se naši neodrešeni bratje v Italiji bore za svoje nacionalne pravice in Nemci v Austriji ne daju Slovincem niti ene slovenske šole, daje naša vlada Nemcem pri nas sledeće koncesije, ki jih Nemci zahtevaju: 1. Cerkveno-šolsko avtonomiju, glasom katere lahko ustanavljaju konfesionalne ljudske in srednje šole pod upravo posebnega cerkvenega sveta. Te šole naj vzdružuje država. 2. Nemci zahtevaju nemško obćinsko upravo in uradni jezik, kjer so v većini; 3. nemški jezik na sodišćih; 4. upošćevanje Nemcev pri razdelitvi zemlje; 5. podpiranje nemških gospodarskih podjetij; 6. načelniško mesto v prosvetnem ali versćkem ministarstvu; 7. služćbovanje nemških rekrutov v kulturnih kraćih države. — O tem pišećo srbsćki listi sledeće: Veći deo ovih zahteva ušao je u sporazum izmeću vlade i Nemaca. Glavni odbor nemaćke stranke odobrio je dosadašnji rad svoje stranke i ovlastio klub da pomaće vladi dotle dok ta vlada daje garancije da će izilaziti na susret zahtevima nemaćke stranke. — Glavni odbor stranke je sprejel v Zemunu sledeće re-

soluciju: »Glavni odbor nemaćke stranke odaje poslanićkom klubu, a osobito njenom predsedniku dr. Krafcu svoje priznanje i hvalu za držanje u poslednje vreme i izražava im potpuno poverenje. Glavni odbor prima sa zadovoljstvom na znanje da je nova vlada voljna da primeni načela pravde i ravnopravnosti u punoj meri i prema nacionalnim manjinama i nada se da poslanićki klub neće propustiti da radi na ispunjenju minimalnih zahteva stranaćkog programa. Glavni odbor pozdravlja nastojanja poslanićkog kluba da stvori dobre i pouzdane odnose sa svima strankama u državi, kako bi se na taj način doprinelo stvaranju preduslova za prijateljsko sporazumevanje i zbliženje svih naroda naše države i za konaćno konsolidovanje zajednićke namotadžbine.« — Zalostna nam majka, da pride do takih koncesij.

—r Skandalozne razmere pri ustmenih izpitih slov. učiteljsćnikov v Tolminu. »Novice« pišećo, da so morali vsi oni dijaki in dijakinje, ki konćajo letos učiteljsćke k ustmenim izpitom v Videm (Udine). Poroćilom o ravnanju dotićne izprašćevalne komisije z našimi dićaki u Vidmu skoro ne moremo verjeti. Predvsem velja Tolminsko učiteljsćke za slovensko. V resnici so se tudi nekateri predmeti, kakor: prirodopis, fizika, računstvo in dr. poućevali u slovensćini. Samoobsebi umećno tedaj — kdor ima kolikćaj soli u glavi bo to razumel — da ne more dijak biti izprašan iz teh predmetov u drugem jeziku, kakor u tistem, u katerem se jih je ućil, ker mu u drugem jeziku manjkajo tehnićki izrazi. Videmski profesorji pri izprašćevalni komisiji bi kot pedagogi morali to vedeti! Toda kaj še! Komisija je bila sestavljena u italijansćkih profesorjev. Vsi predmeti so se izprašćevali izključno u italijansćini. Tu pa tam bi moral nastopati kot tolmać nek g. Paušić, profesor videmske realke. Ta je bil edini, ki bi lahko kaj pomagal našim dićakom, edini ki bi jim moral biti u tem mućnem položaju u tolažćbo in pogum, a se je obnašao tako, da se je naših dićakov upravićeno polastil obup! Celo ravnatelj tolminske učiteljsćke, g. Calvi, je obsoćao te krićće razmere! Se razume, saj ni to njemu in zavodu u nikako ćast! Izid te res ćudne skušnje bodo maturanti izvedeli komaj ćez en mesec. Vkljuć temu pa mora vsak, ki reflektira na učiteljsko mesto, predložit prošnju do 31. jula! Kakšćno spriććevalo pa naj prosilec predloži?! Ko smo slišali o teh skandaloznih razmerah, smo le obćalovali, da se niso naši dićaki dvignili in oćšli. Upamo kljuć temu, da bo ta slavna skušnja razveljavljena ter da bo g. ravnatelj Calvi in ves učiteljski zbor tolminske učiteljsćke, ki je pri tem tudi prizadet, zahteval, da se dićaki podvrćećo drugi, za to sposobni slovensćki komisiji!

»Mi ne maramo onih, ki pristopijo u našo organizaciju zavoljo tega, da bi dobili kako boljše mesto, pa tudi tistih ne, ki izstopijo iz organizacije, će mesta ne dobe.« *»Principiis obsta«* — načela naj veljajo. Iz govora pov. Luke Jelenca na IV. pokr. skup. v Krškem, 8. jul. 1924.

Splošne vesti.

— Detaljni program Glavne Skupšćine Udruženja Jugoslovenskog Ućiteljsva u Dubrovniku 24., 25. i 26. avgusta 1924. godine. Svaki posetilac ućiteljske skupšćine, koji je svoj dolazak prijavio, dobija pri dolasku u Gruž svoju legitimaciju sa naznakom stana i svim drugim obavešćenijima. U dane 22., 23. i 24. avgusta na željeznićkoj stanici u Gružu postojaće kancelarija Odbora za doćek kojoj se imaju prijaviti svi posetioci. Raspored za 24., 25. i 26. avgust, 24. avg. (nedelja): 1. Sednica Glavnog Odbora UJU u 8 ćasova pre podne u dvorani Kazališta. Dnevni red: 1. Izveštaj Izvršnog Odbora; 2. Predlozi namenjeni Skupšćini; 3. Sporazum o radu konferencije delegata Glavne Skupšćine. II. Konferencija Glavnog Odbora i delegata ućiteljsćkih društava u 5 ćasova po podne u dvorani Kazališta. Dnevni red: 1. Otvaranje konferencije i prijem i overavanje punomoćija u smislu ćl. 15. i 17. Poslovnika; 2. Podela na sećcije, koje će uzeti u pretres teme koje su stavljene na dnevni red Skupšćine; 3. Sporazum o najvažnijim ućiteljsćkim zahtevima koje treba uneti u rezoluciju Skupšćine. — Istoga ovog dana u 10½ ćas., pre podne posle sednice Glavnog Odbora, skup sviju ućesnika Skupšćine na Pilama (Brsalje) pred gradskim vratima, a oćatle polazak glavnog gradskom ulicom, pozdravi i govori uz polaganje venaca na Gundulićev spomenik i spomen ploću poginulih za osloboćenje. Posle ovoga biće razgledanja grada i bliće okolice, odnosno izleti parobrodima u okolicu Dubrovnika. U 8½ ćasova uveće drugarsko večer na Brsaljama. 25. avgusta (ponedeljnik): III. Ćetvrtta Glavna Skupšćina UJU u 8 ćasova pre podne u dvorani Kazališta. Dnevni red: 1. Otvaranje Skupšćine; 2. Izbor potrebnih odbora i sekretara; 3. Izveštaj o radu Glavnog i Nadzornog Odbora i davanje razrešnice Upravi za rad i račune u prošloj godini; 4. Proraćun (budžet) Udruženja za 1924.—5. godinu; 5. Osnovna načela za novi nastavni plan i program osnovnih škola naše Kraljevine s obzirom na detaljni program iz narodne istorije Srba, Hrvata i Slovenaca, — referent g. Jovan Milojević, ućitelj iz Zagreba; 6. Religiska nastava u osnovnoj školi, — referent g. Josip Škavić, profesor Ućiteljske škole iz Zagreba. — I ovoga dana, za sve koji žele, biće mogućnosti za izlete u okolinu Dubrovnika, a pored toga i pregled izložćbe narodnih vezova. 26. avgusta (utorak): 7. Nadzor i nadzornici u osnovnim školama, — referent g. Ljudevit Potočnik, upravitelj u Štoru u Sloveniji; 8. Izbor 2 zamenika Glavnog Odbora za Beograd; 9. Pitanja i predlozi. — Izleti u Kotor i Boku biće objavljeni na dan ranije u samom Dubrovniku. — Napomene: 1. Kao što je već pomenuto, u Dubrovniku je obrazovan Odbor za doćek posetilaca ućiteljske skupšćine. Odborska kancelarija se nalazi u ulici Pucićevoj br. 373. Srpska Škola na prvom spratu. Ona radi trajno u sve dane skupšćine. Svi posetioci, koji stignu u Dubrovnik pre 22. avgusta, neka se obrate odborskoj kancelariji, gde će doćiti uput i sva obavešćenja. U dane 22., 23. i 24. avgusta odborska će kancelarija, kao što je kazano, raditi na željeznićkoj stanici u Gružu. 2. Na kolodvoru (stanici) biće na vidnom mestu tablica svakog poverenistva, pa će se pose-

ćioći prvo tu obratiti i tu će doćiti svaki svoju legitimaciju sa naznakom stana i svega ostalog. Po tom će se posetioci sabrati u grupe prema oznakama prenoćista. 3. Svaki posetilac doćiće po jednu znaćku, a isto tako i svi ćlanovi Odbora za doćek imaće znaćkove na levoj ruci: centralni odbor jugoslovenske boje, odsek za stanove plave boje, odsek za ishranu bele boje i odsek za red crvene boje. 4. Pošto je Ministarstvo Vojno odgovorilo, da ne može staviti na raspoloženje 1000 kom. ćebadi, preporućuje se ućesnicima da sobom ponesu po jedno ćebe i jastuk.

— Glavna skupšćina u Dubrovniku. V nastopnem navajamo sledeće podatke: 1. Izkaz udeleženćev smo zaključili in ga odposlali pripravljalćnemu odboru u Dubrovnik.

2. Kakor je razvidno iz prijav, potuje na skupšćino velika većina udeleženćev ćez Sušak po morju. Dobro bi bilo, ako se malo porazdelimo (deloma ćez Sušak in ćez Brod-Sarajevo), kajti opozarjamo že sedaj, da na parniku ne bo dovoljnoga šćevila kabin za prenoćićće na razpolago. Doslej se je prijavilo okoli 140 oseb. Pripominjamo, da je dovoljena ćetrtinska voznina u vsako smer, po kopćem in po morju, tako za potovanje tja kakor za povratek.

3. Za potovanje iz Ljubljane-Karlovac bomo skušali oskrćbeti posebne vagona. Za nadaljnji pot in za povratek, ki je poljuben, ne moremo gledće posebnih vagonov nićesar storiti. Tudi ne kaže u tem oziru imeti nobenih separatistićnih želja, saj je celo poućno ter interesantno voziti se porazdeljeno na razne vozove, kjer se lahko proućava miljć in obićaje naroda.

4. Vodstvo organizacije in vsi udeleženći, ki potujejo z njim, se odpećljajo iz Ljubljane u ćetrtćek 21. t. m. ob 6. uri zjutraj. Prihod u Karlovac 11.53. Odhod iz Karlovca 12.33. Prihod na Sušak 19.12.

Vse one, ki potujejo iz Ljubljane, opozarjamo, da si kupijo vozni listćk že dan poprej, da ne bo zjutraj prevelikoga navala pri blagajni. Olajšajo tudi delo sebi in blagajni, ako kupijo 4 skupno eno celo vozovnicu, ozir. 2 eno polovićno. Zunanje ćlane opozarjamo, da imaju pravico ćetrtinske voznine že od svoje odhodne postaje, in sicer od 20. avgusta nadalje.

Predsedniki okrajnih drušćtev, ki še niso zahtevali pri poverjenistvu uverenje za ćetrtinsku vozninu, naj storće to takoj. Poverjenistvo jih dostavi tudi posameznikom, ako pošljajo frankirano kuverto z naslovom.

5. Obrnili smo se na Jadransko plovitćbo na Sušak radi pomorske vožnje, odkoder smo dobili obvestilo, da odplove parnik s Sušaka u ćetrtćek 21. t. m. ob 8. uri zvećer. Parnik dospe u petćek zjutraj ob 6. uri u Šibenik kjer stoji 1 uro, ob 13. uri dospćemo u Split, kjer stoji parnik do 18. ure, dovolj ćasa, da si vsaj površćno ogledamo mesto. Tozadećno smo se obrnili na poverjenistvo Split. U soboto zjutraj ob šestih smo u Gružu, luki Dubrovnika.

6. Na povratku iz Gruža ćez Mostar-Sarajevo-Brod bo željeznićka proga gotovo već ali manj razbremenjena, ker se bodo udeleženći vraćali z raznimi vlakći. Priporoćamo obisk Mostara, Sarajeva

povo selo) in Hreljinu u hrvatsćkem Primorju. V septembru 1. 1908. je bil premešćen u Zagreb na osnovno šolo na Pantovćaku. S tem imenovanjem se mu je nudila prilika za pedagoško-knjižćevno delovanje, kakor tudi za delovanje u ućiteljsćki organizaciji. Meseca novembra 1912 je bil imenovan za vadnićkega ućitelja na hrv. mošćkem ućiteljsćću u Zagrebu. U vojni dobi je moral tudi on pod orožje, po povratku je bil pridelen kr. deželni vlad. oćdelku za prosvćto in vere, kot poroććevalec za osnovno-šolsko upravo. Pravo mesto z ozirom na njegovo delovanje je doćil, ko je bil imenovan za glavnoga ućitelja na kr. ućiteljsćću u Zagrebu in to za pedagogiko in metodiko. Meseca maja 1922 je doćil naslov profesorja.

Škaviććevo pedagoško-knjižćevno delovanje zaćenja 1. 1902., ko je zaćel pisati u »Napredak«, a ko je stopil o priliki svojega prihoda 1. 1908. u Zagreb, ni samo vršil vseh tehnićnih poslov te naućne-pedagoške smotre, nego je pisao tudi razne pedagoške in metodićne ćlanke. Od 1. 1919. je s sodelovanjem sorednikov odgovorni urednik smotre, u kateri tudi nadalje priobćuje svoje pedagoške in metodićne ćlanke. Pisao je tudi za list »Hrvatski ućiteljski dom«, ki je izhajao kot priloga »Napredku«. U tem listu je poroććao o delovanju »Hrvatskega pedagoško-knjižćevnoga zbora«, ki mu je od 1. 1909. tajnik in o delovanju »Saveza hrv. ućiteljsćkih drušćtev«, ki mu je bil istotako tajnik. Na glavnih skupšććinah in sestankih »Hrv. pedagoško-knjižćevnoga zbora«

je imel već predavanj. Tudi je bil urednik »Smilja«. »Hrvatski pedagoško-knjižćevni zbor« ga je imenovao 1. 1906. za dopisnoga in 1. 1908. za pravećga ćlana.

Od 1. 1910. je bio tajnik, a od 1. 1919. do 1921. podpredsednik »Saveza hrv. ućiteljsćkih društava«. 1. 1922. je pristao na osnovanje »Udruženja Jugoslovenskog Ućiteljsva« in je postao poverjenik poverjenistva tega udruženja u Zagrebu.

Poznavajoć njegovo jako voljo in veliko strokovno sposobnost, se moremo po pravici naćejati, da bo i nadalje delao za napredek »Zbora« in ućiteljsva.

(Po hrv. pedag.-knjižćevnem zborniku.)

Jubilarnu g. poverjeniku J. Škaviću iskreno ćestitam u 25letnici in mu želimo ućakati zlatoga jubileja javnoga dela u sedanjem njegovem pravcu — ki naj bo združen s popolno zmago njegove idejne smeri!

Dubrovnik i Dubrovćani.

Bjegunci iz razorenoga Epidavra (sada Cavtata) i Salone (sada Solina kod Splita) u 7. vijeku potražiće sebi ućoćista na ostrvima i hridinama na podnožju brda Suda.

More im bje polje, dubrava šuma, gole luti — temelji, suho građene zidine — zaštita.

Tu im se približio Slavensćki elemenat, s kojim se udružio i utvrdio svoj »grad« još jaćim zidinama i umnožio zgradama i kulama, te to svoje ognjišće

prozvaše »Ragusa« a slovensćki Dubrovnik. Po ondašnjim tipovima slobodnih romansćkih gradova uredi se i on kao slobodan grad, a od susjeda malo po malo steće zemalja i naselja, te sve to zaokruži u jedan slobodan teritorij — republiku sv. Vlahu.

Sv. Vlaho biskup i mućenik, ćije moći (relikvije) Dubrovćani donesoše sa Istoka, ćuvaju se u bogatom moćniku. On bje sredovjećnom obićaju odabran za zašćitnika republike, njegov lik bi stavljen na zastavu i novac, a kip na zgrade i bedeme. Do skrajnih granica teritorija negdašnje republike ime sv. Vlahu budi ponos, vjeru, pouzdanie i spomen na ćvat zavićaja.

Ljubav Dubrovćana prema rodenoj grudi i slobodi dokumentovana je velikim žrtvama prenesenih od njegovih sinova. Kad je trešnja (potres) god. 1667. sa zemljom sraznila Dubrovnik i poljuljala ga u njegovim temeljima, ništa nije ostalo osim zidina i dvije tri zgrade. Radi pustoši, garišća, gomila, novoga straha, bilo je potpuno naravno, da se napuste rušćevine i odseli na drugi položaj, gdje će se zabaviti udarac sudbine, biti u manjem strahu od neprijatelja, te otpoćeti novim Dubrovnikom, ali rodena gruda, pomisao na slobodu, na uspomenu svojih preda, dala je ostacima — ne poginulim u rušćvinama — toliko snage, da su i dalje oćuvali slobodu, obnovili grad i produljili život do Napoleonova doba.

Dolaskom Napoleona gasi se tisućljetna sloboda. Sinovi Dubrovnika povla-

će se u stranu — postaju apatićni. Ćim pak austrićski orao sjede na njihov teritorij, svoje naće položio u grob.

Narodnim osloboćenjem i uskrćnućem sadanje nove države povratu Dubrovniku slobodu širokih granica, ostvarila se je želja njegovih pjesnika Gundulića i drugova, oćivotvorila se je nacionalna ideja njegovih Velikana, koji su u svome Slovinstvu udarili nacići sadanje granice.

Ćto drugih leta Dubrovnik je bio u zaboravi; Zagreb ga iz sna probudi, slobodni Beograd oćari, a plavi Jadran otvori širok horizont. U zagrljaju tih triju komponenta rezultanta je bila, da je Dubrovnik jednako volio sva plemena, sva imena; za to bilo koji podvig za slobodu Slovenstva našao je odjek u Dubrovniku.

Sticajem prilika — u dugogodišnjem životu — Dubrovćani su u našoj nacići posebno izradili tip, koji se odlikuje pitomom Hercegovaćkom ćudi. Izradivao ga je — preko pomorstva — hrvatsćki elemenat, preko trgovine i blićeg doticaja — srpsćki elemenat, preko literature — romansćki, preko revnovanja — vjersćki, preko »skladnosti« — uzgojni elemenat, a preko patriotizma — zaljubljo je gospodar slugu, sluga gospodara, zbog toga su jednaki i gradanin i seljak, i bogat i siromah, koji u svome miru i tićini nalaze najveće radosti.

Ta familijarna crta prirodena je samo Dubrovniku i Dubrovćanima, te je i »fakić« »skladan«.

M. Kusiljanović.
(Po »Nar. Prosv.«)